

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Nov kartel.

Velike tovarne južno-avstrijske za pivo sklenile so medsebojni kartel in prisilile so tudi že večinoma vse manjše, da so se pridružile in podpisale pogodbo veljavno pet let. V kartelu zavezale so se vse pivovarne med seboj, da ne bo smela nobena izmed njih oddajati piva gostilničarju, razen one, pri kateri dotičnik dosedaj naroča. S tem je gostilničarjem onemogočeno menjati zalagatelja.

Za nas Slovence je ta kartel velevažen, ker bodo v prvi vrsti od Slovencev obljubljeni kraji prizadeti. Je pa tudi še nekaj drugih, v gospodarskem oziru za nas Slovence velevažnih vprašanj, ki se nam vsiljujejo, ko čujemo o tem kartelu. Zato si hočemo vzroke in eventualne posledice njegove natančneje ogledati.

V splošnosti vidimo, da so vedno največje tvornice v prvi vrsti za kartel, medtem ko se mora male šele z raznimi represalijami siliti v to. Iz tega dejstva samega že lahko uvidimo, da imajo od kartela dobiček v prvi vrsti le velike tvornice, one, ki so že tako dobro upeljane in ki imajo za svoje blago tako obilnih odjemalcev, da delajo z velikim dobičkom in da jim je toraj na ohranitvi tega stanja, ker bi utegnili sprememba postati zanje prej škodljiva, kakor da bi zamogla stanje še poboljšati. Na drugi strani se pa manjše, šele razvijajoče se tovarne branijo pristopiti takemu kartelu, ker je s tem možnost nadaljnjega razvoja zanje uničena.

Če pomislimo, da so v kartelu, s katerim se ravno kar pečamo, največje in najbolj cvetoče tvornice, v katerih interesu je, preprečiti vsako izpremembo v odjemalcih, v nemških rokah, one manjše pa, katere so šele od bodočnosti pričakovale sijajnejše dobe, so pa slovenske, če to pomislimo, potem bomo uvideli pravi namen, ki ga ima ta kartel.

S kartelom se hoče uničiti v naših krajih naraščajočo slovensko konkurenco. Hoče se ohraniti današnje stanje, ki je le za velike, v nemških rokah se nahajajoče pivovarne ugodno, ki za manjše, večinoma slovenske dosedaj ni ravno sijajno, ki pa je posebno v zadnjem času kazalo tendenco zboljšati se polagoma na škodo tuje konkurence.

Zalosten za nas je že samo površen pogled na proizvod večine piva, kar se ga v naših krajih potoči. Tvrde kakor Reininghaus, Puntigam, Göss in Dreher imajo v vseh večjih krajih velikanske zaloge. Ravno v onih gostil-

nah, kjer se največ piva potoči blestijo se kot imena zalagateljev imena naših narodnih sovražnikov. Povsod po mestih in po deželi imajo veliko število odjemalcev, če ravno dotični gostilničarji pri najboljši volji ne morejo dobiti druge prednosti tega piva, kakor da se je varilo pod nemško firmo. Nasprotno, in to posebno po deželi, dobi se pogosto pivo ene ali druge gori omenjenih tujih tvrdk, po okusu in po čistosti za količjak razvjenega pivea naravnost nevžitno. Če kdo dobi slabo pivo in opozori na to krčmarja, dobi odgovor: „Kako bo slabo, saj je Puntigam-ovo ali Reininghaus-ovo“ i. p. Marsikateri gost se zadovolji s takim odgovorom in pije — brozgo.

Proti domačim tvrdkam pa še sedaj pogosto vlada nekaka mrznja in imele so le-te jako težko stališče, preden si je ena ali druga priborila toliko odjemalcev, da je postala aktivna. Šele v zadnjem času se je jela stvar obratovati malo na boljše. Nekatere domače pivovarne so si vendar tudi priborile svoje domene in delati so pričele z dobičkom, četudi v mnogo manjši meri kakor tuji.

Zato se moramo tembolj čuditi, da so bile tako hitro pripravljene podpisati pogodbo za kartel, ki vendar popolnoma zapre njihov nadaljni razvoj. Seveda so to storile le pod pritiskom, ker so velike tovarne zagrožile, da jih hočejo v slučaju kljubovanja uničiti in da se ne bodo bale nobenega sredstva v to svrhu. Namesto, da bi taka grožnja obudila pri vseh prizadetih najljutejši odpor, vdali so se kar hitro v svoji znani slovenski bojzljivosti in klonili so svoj tilnik svojim rabljem.

V slučaju kljubovanja bi gotovo res poskusile nemške tvrdke, da bi škodile onim, ki so zunaj kartela. To pa morajo le na dva načina storiti: da ali dajejo boljše pivo, ali pa po kvaliteti isto ceneje oddajajo. Prvo se jim ne more zabraniti, je pa jako počasno sredstvo in je tudi z malimi žrtvami prizadetemu mogoče svoje pivo zboljšati v toliko, da tekmuje s pivom kartela. Proti drugemu sredstvu pa imamo postavbo.

Najboljše in najizdatnejše sredstvo proti usiljevanju kartela od strani nemških tvrdk, bi pa bila na vsak način hitra in tesna zveza vseh domačih pivovarn. S tem bi se omogočil boj proti pritisku, tudi če bi trajal več let. Na drugi strani bil bi pa to gotovo najlepši povod, da bi se obudilo v našem občinstvu in v naših gostilničarjih načelo: svoj k svojim. Kajti vsled boja nastal bi v javnosti naš vihar, govorilo in pisalo bi se o stvari in

vzdramil bi se marsikak „speči“ Slovenec, ki do sedaj ne vprašuje po proizvodu predmetov, za katere izdaja svoj denar. Bila bi to najlepša prilika, da bi se otresli nekoliko tujih pijavk na našem telesu in povzdignili bi domača podjetja v večji meri, kakor se je to doslej kdaj zgodilo. Sicer bi bila to sploh naša dolžnost, a Slovenca treba je vedno in vedno šele spominjati na njegovo dolžnost.

Sedaj je baje že skoro nemogoče popraviti storjeno napako, ker je pogodba večinoma že podpisana. Ena sama slovenska tvrdka ostala je izven kartela, zato jo pa čaka ljut boj, ki bo tem hujši in težji, ker je popolnoma sama. Izvojevati se pa da ta boj, treba ni drugega, nego proizvajanja dobre kvalitete blaga na eni in pa pomoči občinstva na drugi strani. Če se ta boj posreči naj bo za zgled onim tvrdkam, ki so se bojzljivo uklonile, čeravno bi imele kot večšteviline lažje stališče. Naj se ravnaajo saj po preteku pogodbene dobe po principu: Boj je napredek.

Gospodarski položaj ribniške doline.

Piše dr. Ivan Lavrenčič.

V.

Za nedostatki, katere zakriva pri izkoriščevanju gozdov kmetje, pridejo nedostatki, katere zagreše lesni trgovci.

Glavni nedostatek je, da se les izvažja napol surov iz doline. Premetenjši lesni trgovci drugih krajev so že davno prišli na to, da les, ako se ga doma obdela, veliko več vrže, kakor pa napol surov les, katerega se v tujino proda.

Pomisliti je le to, da vsaka deska, predno pride na svoje določeno mesto, roma najmanj skozi troje ali četvero rok in v vsaki nekaj dobička ostane. Ta dobiček bi lahko ostal v rokah naših posestnikov žag in drugih z lesno trgovino združenih podjetij, če bi se podjetnost trgovcev ne omejila samo na rezanje, ampak bi šla korak dalje ter bi žagarji pričeli izdelovati različne lesne izdelke, kakor n. pr. zaboje, stole, škatljice itd. Ako drugim to več nese kakor pa tavolet in žaganice, zakaj bi to pri nas ne bilo mogoče. To je gotovo, da se bi bilo treba prej malo ozreti po svetovnem lesnem trgu ter se prepričati, kateri lesni izdelki imajo najvišjo ceno in se jih največ potrebuje.

LISTEK.

Druga izdaja „Poezij“ Dragotina Ketteja.

Založil Lav. Schwentner v Ljubljani 1907. Uredil Anton Aškerc, ilustriral Maksim Gaspari. Cena broširani K 4—, po pošti K 4-20, elegant. vez. K 5-50, po pošti K 5-80.

„Dogodek“ na našem književnem polju. Slovenska knjiga je doživela drugo izdajo! Da bi se v par letih razprodala vsa zaloga pesmij slovenskega pesnika, pripetilo se je doslej le Gregorčiču in Aškercem „Romancam in baladam“, pa zadnjim šele v nekaj daljši dobi.

Kette je prvi izmed mladih modernih pesnikov naših, ki ga je občinstvo toliko odlikovalo, prvi je postal popularen. Ni pa treba iz tega sklepati, da se je Kette prilagodil občinstvu, nego Kettejevi muzi se je občinstvo uklonilo. Kette je zadel na strune narodove duše. „Pesmi“ so preproste, naivne ali globoko občutne in po svojem izvoru resnične: izrasle so iz grude, a prelite v umetno, estetično formo. Kettejeve „Pesmi“ in „Gazele“

razume najpriprostejši čitatelj; nekateri imajo naslove čisto narodnih pesmi, n. pr.: „To vse ljubezen stori“, druge imajo slovansko-narodne motive: „Česka narodna“, „Moravska narodna“. Vendar Kette ni v tistem smislu naroden, kot to pri nas običajno umevajo. Kettejeva umetnost ne obstoji v tem, da bi navlekel nekaj zunaj šare iz narodnih pesmi skupaj, nego Kettejeva poteza narodne poezije obstoji v njegovem poglavljenju v narodno poezijo in samega sebe. Zaraditega imajo Kettejeve pesnitve samolasten karakter, pa vendar vsem razumljiv, visokoumetniški. A kakšen je Kettejev pesniški karakter? Ni ga slovenskega pesnika tako spomladansko-veselega, tako najivno-krasnega čuvstva. V „Sonetih“ se je pa Kette povzdignil do filozofske resnobe. Ali ta filozofija ni pusto razpravljanje in premišljevanje. Pesniško navdahnjenje je, ženialna inspiracija, hrepenenje po harmoniji, ki je izraz najvišjega stremljenja človeške duše. In to dela Ketteja velikega. Kettejevi soneti so umetniško nekaj najboljšega, kar se je rodilo med nami.

Novo izdajo uredil je Aškerc, ki je redigiral tudi prvo. V drugi izdaji Kettejevi je Aškerc napisal cel predgovor na novo z naslovom: Dragotin Kette (Življenjepisne in književno-kritične črtice) na celih 37 straneh, dodal pa je tudi nov oddelek: „Basni in otroške pesmi“ (30

strani) in uvrstil tudi med „Pesmi“ in „Sonete“ novih šeneobjavljenih Kettejevih umotvorov. Novo izdajo krasita tudi 14 izvirnih ilustracij Maksima Gasparija (z naslovnim listom vred). — Pridejan je Kettejev portret, fotografski posnetek Ketteja na mrtvaškem odru in faksimile I. soneta iz cikla „Izprehod“.

Aškercov predgovor je zanimiv, ker podaja dokaj natančnejšo biografijo Kettejevo kot pa prva izdaja. Izpopolnjen je životopis s pismi nekaterih Kettejevih prijateljev. Najzanimivejši je pa del, ki se opira na Kettejev dnevnik, katerega je Aškerc uporabljal pri sestavi predgovora. Aškerc sam poudarja, da Kette kot 23letni mladenič ni mogel živeti na zunaj bogve kako zanimivega življenja, pač pa da je živel globoko in bogato notranje življenje. Aškerc je sicer podal nekaj posebnosti Kettejevega notranjega razvitka, odkril je nekaj detajlov, a skupne slike notranjčine pesnikove ne v zadostni meri. Pogrešamo sintetične podobe, za kar je imel pisatelj predgovora dober pripomoček ravno v pesnikovih dnevnikih. Čitatelj si mora sedaj ustvariti sam globljo sliko v Kettejevi duševnosti na podlagi Aškercovih podatkov in Kettejevih pesmi. A moderna kritika je sintetična. Dobro pa je karakteriziral Aškerc Ketteja kot pe-

Tako izkoriščanje gozdov, kakor se vrši sedaj, je preveč ekstenzivno, raditega les ne doseže nikdar tiste cene, katero bi dosegel pri intenzivnem gozdarstvu.

Tudi sedanje žage so preveč primitivne in starokopitne, da bi lesni trgovec mogel povzdigniti svoj obrat, oziroma svoj letni lesni promet. Žage bi morale biti spojene s strugarstvom. V strugarstvu se lahko porabi tudi odpadke, za katere žagar ne ve porabe. Strugarški izdelki imajo razmeroma zelo visoko ceno in mnogo odjemalcev. Res je, da ne dajejo Bistrica in druge vodice bogve koliko sil na razpolago našim žagarjem, toda temu bi se morda odpomoglo s tem, da bi se opustili mlini, kateri so postali vsled uvoza tuje pšenice itak brez pomena in bi se ta vodna sila porabila za strugarstvo. Pa tudi pri strugarstvu bi se ne smelo ostati v onih primitivnih oblikah, kakor se to ponajveč doslej vrši. Treba bi bilo delati s stroji, ki so sicer na videz dragi, v resnici pa so vendarle poceni, ker ž njimi se na dan razmeroma veliko več stori kot z roko in imajo izdelki vse lepše lice in seveda potem tudi višjo ceno.

Zelo neprilичno in časih naravnost nerodno je dalje spravljjanje lesa iz gozdov. Pota so taka, da je časih pravo čudo, da konji morejo sploh s praznim vozom naprej, kaj šele s polnim. Na to nikdo ne misli, koliko bi se prihranilo pri popravilu vozov, koliko bi se obvarovala živina, koliko bi se lahko več nakladalo in koliko bi se končno pridobilo na času, če bi bila pota dobra in v redu držana.

V tem oziru so si kmetje in žagarji vedno v laseh. Kmetje pravijo: gozdna pota naj popravljajo žagarji, ki jih rabijo vsak dan, mi pa samo parkrat v letu. Žagarji pa trdijo nasprotno, češ, potov ne rabimo samo mi, ampak tudi kmetje, zaraditega imajo tudi oni zanje skrbeti.

Obe stranki imata v nekem oziru prav, zato bi bilo najboljšje, da občina prevzame v lastno oskrb vsaj glavna gozdna pota in naj res skrbi za to, da je človek in živina na njih vsaj življenja varna.

Pozabiti se ne sme, da dobra pota pridejo vsem v korist in če jih žagarji nekoliko več užijejo, jih ne užijejo v lastno korist, ampak v korist lesne trgovine. Cvetočna lesna trgovina je pa gotovo celi občini v korist.

Važna točka gozdarstva je dalje spravljjanje lesa. Les se iz gozdnih delov spravlja skoro izključno le na vozech, oziroma saneh. Ne rečem, da to ni prav, toda spravljjanje bi se dalo še ceneje in lažje vršiti.

Po nekaterih krajih bi se les mogel spravljati po riži, oziroma po žičnih vrveh. V mislih imam sodražko občino, kjer bi se z vrha Brega dala napraviti riž, oziroma žična vrv, po kateri bi se les prožil, oziroma spravljjal v dolino. Stvar bi ne stala veliko, za gozdarje bi pa bila neprecenljivega pomena. Pomisliti je treba samo to, da pri današnjih slabih potih par konj na dan pripelje na žago komaj 4 do 5 krceljev. Torej za pet krceljev se rabi hlapca in par konj cel dan. Sedaj naj se pa računi koliko to stane. Če bi se napeljala žična vrv, bi se vozilo le do vrha, z vrha bi se spuščali krcelji v dolino, kjer bi bilo skupno krcelijšče.

Ta naprava bi pa ne služila samo gozdarjem, ampak tudi vsem onim posestnikom, kateri imajo laze v Gori. S kako nevarnostjo in s kolikimi težkočami se danes spravi voz sena iz Gore. Če bi bila žična vrv, bi bilo to kaj enostavno. Seno bi se povezalo ali natlačilo v koše in zdrčalo bi v dolino.

Glede spravljjanja lesa bi se torej dalo tu pa tam marsikaj zboljšati.

Ker že govorim o lesni trgovini, se moram dotakniti še jedne točke, ki bi bila za naše lesne trgovce daleko-sežnega pomena, to je ustanovitev lesne zadruge.

snika sonetov ter označil natančno tudi pomen Ketteja za razvoj sonetne oblike v slovenski književnosti. Zanimivo je, kar razvija Aškerc o tendenci v umetnosti. Tendenco si predstavljamo nekoliko drugače kot Aškerc. Tendence je po našem mnenju vselej le izraz pretiranosti; ideja mora biti v vsakem umotvoru, a če umetnik idejo vsiljuje ter stavlja idejo toliko v ospredje, da trpi pri tem umetnost, tedaj se pokaže tendence. Določiti mejo je seveda le v konkretnem slučaju, in ni lahka stvar.

Aškercu ni všeč dekadence ter jo prezirljivo omenja. Nismo na čistem, kaj si Aškerc predstavlja pod slovensko dekadenco. Nazore, ki jih on pripisuje dekadenci, obsojamo tudi mi, vemo pa, da se taki nazori pri nas niso pavšalno uveljavili. Slovenska moderna jih ne zastopa in jih ni zastopala, znači pa velik napredek zlasti v tehniki in v sili čuvstva napram prejšnji dobi. In v to moderno je treba šteti tudi Ketteja.

V novi izdaji Kettejevi stoje na čelu „Basni in otroške pesmi“. Par prav krasnih stvari je tu, n. pr. „pravljica o šivilji in škarijah“, pesem „Kužek in raca“. Precej je pa stvari iz dobe prvih pesnikovih poskusov ter bi bilo morda boljše, če bi izostale nekatere. Sploh je tu odločilen princip, po katerem se ureja; absolutno se ni Aškerc držal niti znanstvenega liter.-historičnega načela, ker sicer bi bil moral priobčiti tudi vse varijante Kettejevih pesmi;

Lesna zadruga bi na eni strani imela nalogo izključiti tuje prekupovalce ter našim lesnim trgovcem kot producentom omogočiti direktno dobavo lesa konsumentom; imela bi dalje s svojimi enotnimi ponudbami velik vpliv na stalnost cen posameznih vrst lesa. Na drugi strani bi pa imela nalogo lesnemu trgovcu nuditi oseben kredit in mu omogočiti, da hitro in brez težkoč dobi denar za trgovino.

Kolikokrat se pripeti, da ima trgovec cele vagone lesa pripravljenega, toda oddati ga ne more, ker časih nima železniška uprava dovolj voz na razpolago, časih pridejo vmes stavke (štrajki) ali kaj drugega, kratko in malo trgovec ima blago, nima pa denarja. Pri tem se mu pa nudi lepa prilika skleniti zelo ugodno kupčijo; ker pa mu manjka denarja, te lepe prilike izrabiti ne more.

Naše posojilnice, ki so večinoma prilagode realnemu kreditu in personalnemu le v zvezi s poroštvom, ne nudijo trgovcem onih ugodnosti, kadar je hitro treba dobiti denar, kakor bi to storila lesna zadruga.

Trgovcu bi ne bilo treba drugega kot zastaviti svoj les in denar bi bil takoj tu.

Znano mi je, da se je v tej stvari že mnogo razmišljalo in da se je že nameravalo ustanoviti lesno zadrugo za celo Kranjsko. Ta misel se ni uresničila, ker je baje bilo preveč težkoč. Kakor povsod, tako bi se tudi ta ideja ne mogla izvršiti brez težkoč, toda lahko jih je premagati in le edinosti med lesnimi trgovci je treba.

Ker imajo lesni trgovci ribniške doline vsi več ali manj iste težnje in jednake interese, bi po mojem mnenju ta ideja med njimi bila najprej izvršljiva in iz male lesne zadruge za ribniško dolino bi se s časom lahko napravila velika lesna zadruga cele Kranjske. Toda o tem razpravljati nimam namena, morda drugod kaj več.

Politični pregled.

Narodnost in socialni demokratje.

Narodnostno vprašanje je posfalo posebno v Avstro-Ogrski tako važno, da ne more preko njega iti nobena stranka. Ureditve jezikovnega vprašanja je, kakor se je že toliko naglašalo, temelj, na katerem se more zidati srečnejša politika Avstrije. Tudi socialni demokrati se potegujejo vedno za pravice narodov in ravno shod češke socialne demokracije, ki se je vršil te dni v Plznu, je jasno pokazal, da so vsaj češki socialni demokrati predvsem Čehi, zavedni in narodni, potem šele člani onega velikega svetovnega združenja, ki se bori za pravice delavstva in proti jarmu klerikalizma. Shod je uvidel potrebo na novo se še bolj temeljito baviti z narodnostnim vprašanjem, kakor je to storil brnski kongres in narodnostni program brnskega kongresa popolnoma revidirati, ker je nepopoln in ne odgovarja principu, kateremu je namenjen. Češki napredni krogi zato pozdravljajo izjavo češkega delavstva, ki kaže, da je narodnostna ideja že prešla tudi v najnižje sloje in vrste, ki se zaveda svoje narodnosti in se hoče neustraheno potegovati za narodne pravice. „Čas“ na pr. izraža veselje, da je narodna misel tako živo prešla v kri in meso češkega delavstva in je postala nekdanj nerazumevana takozvana mednarodna socialna demokracija zares prava boriteljica za narodna prava. Omenjeno glasilo realistov pozivlja, naj bi se te ostale vrste nedelavstva spojile v močno falango, ki bi gotovo dosegla krasnih uspehov. Napredni nedelavski elementi, tako pravi list, ne morejo biti proti socialnim demokratom, vendar to je jasno, da imajo različni uradniki, trgovci in drugi drugačne težnje, kakor socialna demokracija.

Podobna organizacija nedelavskih slojev naj bi šla le vstric socialnim demokratom v boj za svoje koristi in potrebe.

poetičnega pa tudi ne, ker je priobčil nekaj stvari, ki so le poizkusi in katerih bi Kette gotovo nikdar ne bil uvrstil v svojo zbirko.

Gasparijeve ilustracije so izvršene deloma z narodnimi motivi. Prva ilustracija z motom je sicer dobro zasnovana, kar se ideje tiče, vendar pa figura, ki stoji nasproti smrti (ljubezen ali kaj takega) kviri vtis. Obkel naj bi jo bil dostojno ali pa pustil akt. Lepa je naslovna slika k „Basnim“, posebno ljubka pa sklepna slika k „Basnim“. Ilustracija k „Gazelam“ je eksotično zasnovana, primerna za ta del. Ilustracija „Noč na poljani“ pogodila je razpoloženje pesmi, še bolj sklepna slička k „Gazelam“, ki je polna res Kettejevega duha in divne naivnosti. Prav dobre so tudi ostale razen malih pogrškov, sklepna ilustracija k „Pesmim“ bi pa lahko izostala.

Druga izdaja Kettejevih poezij je opremljena krasno. Schwentner je storil svojo dolžnost v popolni meri. Ilustrovanih pesniških izdaj imamo Slovenci le dve. Nova Kettejeva izdaja je torej res nekaj povsem novega ter je treba, da si jo omislijo tudi vsi tisti, ki imajo že prvo izdajo.

Plzenski shod je postal velepomemben, ker bo narodnostno vprašanje stopilo v nov štadij in se mu bo odslej posvečalo največjo pozornost. Radovedni smo, kako se bodo izrazili socialni demokrati o ostali narodnosti na prihodnjem mednarodnem kongresu v Stuttgartu in kakšno stališče zavzamejo napram narodnostnemu vprašanju.

Hrvaška.

Hrvaška je dandanes v okviru avstrijske politike „punctum saliens“. Madžari bi radi stvar pred Evropo zakrivali, a že preveč in preglasno se je že govorilo v peštanskem in dunajskem državnem zboru, da bi se dala hrvaška rana skriti. Madžari so hoteli porušiti dualizem, a stvar ni hotela iti, ker ni imela realne in pravične osnove; a zato razmaja dualistično zgradbo hrvaško vprašanje, in to je opasnejše, ker ima pravice in svet za sebe. Hrvati sicer ne verujejo glasu Luegerjev in Auerspergov, a tem več zaupanja imajo v simpatične izjave avstrijskih slovanskih političarjev, posebej tudi slovenskih. „Mi nismo za Avstrijo niti proti Avstriji, nočemo ji biti most niti zid. Hočemo skupno bratsko sporazumno delo z našimi hrvaškimi, srbskimi in slovenskimi brati.“ Koliko je za nas vreden ta program hrvaško-srbsko-slovenske skupnosti, kaže strah, ki ga imajo pred njim naši neprijatelji; kakor so nekdanj krvniki našega obstanka klicali kajkovske in slovenske separatiste proč od Gaja, češ, da bodo le tedaj pravi „Hrvati“ in „Kranjci“, tako se nadeja grof Appony ugodnega izida, „ako treznost (!) hrvaške narodne ideje (!) nadvlada jugoslovansko propagando... ako bodo hrvaški patrioti (!) uvideli, da je za njih veliko zlo, če se hrvaška narodna individualnost utopi v nekem jugoslovanskem mixtum compositum.“

Hvala Bogu, da se nečemo „strezniti“; zavest naše skupnosti in hrvaške državnosti je prevzela duhove; „ban“ Fuček-Rakodezay mora v oficijelnem svojem glasilu priznati, da je ločitev od Ogrske sedaj geslo skoro celega naroda, da se to geslo ujeda tudi v verska činovništva in da kakor glive po dežju rastejo pristaši Avstrije. V to ozračje se ne upa prav segati; tu pa tam zabrani kako skupščino, vobče pa se vrše širom Hrvatske in čim delj se bo netilo, tem bolj bo gorelo — na voliščih. — V „Hrvatski“ je pričel prof. Šišić objavljati vrsto člankov o hrvaški državi.

Madžari in slovanski jug.

Madžari v svoji zaslepljenosti še sedaj ne izprevidijo, da je njihova politika popolnoma na napačni poti. V svojem šovinizmu hočejo kar naenkrat madjarizirati celo Ogrsko in sosednje južne dežele. Znano je, kako kruto postopajo proti nemadjarским narodnostim na Ogrskem, ves svet že ve o krivicah, ki jih delajo Madžari slovanskim narodom na ogrski zemlji. Zato je tudi umevno, da zadenejo Madžari povsod na ljut odpor in da se nemadjarške narodnosti vedno bolj zbližujejo in zahtevajo z vso odločnostjo volilno reformo po zgledu volilne preosnove v Avstriji. To pravično zahtevo podpirajo z vso vnemo tudi socialni demokratje. Ogrska vlada vidi, da se dolgo ne bo mogla upirati izvedbi volilne reforme, ker to zahteva večina prebivalstva. To je dalo tudi povod, da se snuje nova stranka, ki ima v programu predvsem izvedbo volilne reforme. Ta vladina stranka bo seveda sestavila volilni red tako, da si bo zagotovila večino, in kjerkoli oškodovala Nemadjare. Dasi ima torej Ogrska doma dosti opraviti predno izvede potrebne reforme in vsaj pičico pravice privoli tudi Nemadjarom, vendar ji to še ni dosti ampak skuša raznesti madjarsko slavo tudi na jug. Naj ne omenjamo sedaj velepomembnega boja Hrvatov za hrvaški jezik na železnih v Hrvatski in Slavoniji, kamor se hoče

 Dalje v prilogi.

Hlapec Tone.

Spisal R.

Hlapec Tone in njegov gospodar, oštir Kenda, sta peljala proti domu dva voza vina. Na Belokranjskem sta ga kupila v vinorodni Vinici in zdaj sta ga vozila preko Gorjancev na Dolenjsko. Gospodar je sedel na prvem vozu, a hlapec Tone na drugem.

„Krmе je treba za konje; daleč je do vrha in prej ne pridemo do ljudij“ — se je domislil gospodar in se ozrl nazaj na hlapca.

„M — hm“ — je odgovoril Tone, ki ga je morilo dremanje. Pil je mnogo tisti dan in zato se mu je zdela glava tako težka, kakor bi nalil kdo vanjo raztopljenega svinca. Skočil je z voza in gledal naokoli.

Nedaleč spodaj sredi grape je stal kozolec z mrvo in Tone se je napolnil naravnost tja. In pričel je puliti iz njega mrvo z obema rokama.

Blizu kozoleca je stala lesena kajža in na njenem pragu se je pojavila nenadoma stara in hudo grda baba.

„Kaj pa delaš, tatinsko človeče!“ — je zakričala na ves glas in tekla proti kozolecu.

„Bomo plačali“, — je klical s ceste gospodar in ustavil konje.

vriniti še nadalje blažena madjarščina, pogledimo na vpliv, ki ga ima Ogrska na okupirani deželi Bosno in Hercegovino. To sta pravzaprav najnesrečnejši deželi naše monarhije. Svobode govora in tiska tam ne poznajo. Domačini nimajo nikake veljave. Industrija je v rokah tujcev, trgovino imajo židje, uradniki so priseljenci, celo upravo dežele imajo sedaj le tujci v rokah. Avstrijska vlada je bila celo tako dobra, da niti gozdov domačinom prodajati ni hotela, dasi so ji stavili iste ali pa še ugodnejše pogoje kakor tujci. Vendar ves ta zistem se ni obnesel, dasi je dežela versko in jezikovno razkosana. Sedaj pa poskuša Ogrska svojo srečo. Namešča se vedno več uradnikov madjarske narodnosti, ki propagirajo idejo Velike Ogrske. Na gimnazijah se je doslej poučevala madjarščina kot neobvezen predmet, sedaj pa se je razglasila naredba, da je madjarščina obvezen predmet in da se mora učenec odločiti, je-li se hoče učiti madjarščine ali nemščine. Madjarskim otrokom pa je dovoljeno seveda delati izpite in zrelostne izkušnje popolnoma v madjarščini. Madjari delajo na vse načine, da vrinejo Srbohrvatom Bosne in Hercegovine svoj jezik. Ustanavljajo povsod madjarske ljudske šole, kjer je le peščica privandrancev in ravno železniške postaje tvorijo navadno taka madjarska gnezda, ker morajo vsi uradniki Madjari in Nemadjadi pošiljati svoje otroke v madjarske šole in med sabo le madjarski občevati. Ako bi se Hrvti s tako odločnostjo ne potegnili za pravice svojega jezika na železnicah, moglo bi to imeti pozneje še več zlih posledic v škodo Jugoslovanstvu. Ogri uvidevajo važnost jugoslovankega vprašanja in hočejo tudi kmalu njegove rešitve seveda v svojo korist. Zato hočejo vplivati na avstrijsko politiko, da odloči v neprilog Jugoslovanom, da jih kolikor mogoče oslabi in razdvoji in tako omogoči Ogrom nadaljevati svojo Jugoslovanom neprijazno politiko. Ako bi bilo Madjarom res kaj do tega, da se kot narod povzdignejo in da ne bo vsa politika osredotočena le v osehah nekoliko ogrskih mogotcev, ampak da bo o svoji usodi odločeval cel narod, tedaj bi iskali prijateljstva južnih Slovanov, ne pa njihovega sovraštva. Le v prijateljstvu Jugoslovanov je Madjarom zagotovljen narodni obstoj, politična in gospodarska neodvisnost od germanskega naroda. Madjari potrebujejo nas in ne mi Madjarov. Jugoslovani se bodo znali tudi otresti se vsakega i najmanjšega vpliva od strani Ogrske, kakor hitro bo jugoslovanška ideja edinstva in sloge zadosti vkoreninjena v vseh plemenih slovenskega juga, dočim bi ostali isti hip Madjari osamljeni in brez vsake moči. Zato: Osamosvojimo se in zaupajmo v svojo lastno moč! Le tako je mogoč uspešen napredek Jugoslovanstva. Vprašanjem kakor, ogrsko-hrvatskemu, nemškemu prodiranju na jug in vzhod in italijanskim nakanam glede slovensko-hrvatskega primorja pa posvečajmo največjo pozornost!

Staroruski shod v Seretu.

Črnoviški „Ruski narodni svet“ je sklical v Seretu shod bukovinskih Rusov. Shoda se je udeležilo nad 12.000 ljudi, največ kmetov. Prišel je tudi državni poslanec dr. Glibovicki. Na shodu je bila sprejeta naslednja resolucija:

- 1) Ruski narod v Bukovini izreka zaupanje poslanecema bar. Hormuzaku in prof. Skedlu, ker sta se potegovala za pravice ruskega kmetijskega ljudstva.
- 2) Ruski narod v Bukovini sprejema principe, katerim sta dala izraz v dunajskem državnem zboru posl. dr. Makarov in dr. Glibovicki, za svoje, protestira pa proti temu, da je podpredsednik dr. Žaček nepostavno odvzel dr. Makarovu besedo, ko je ta govoril rusko in naroča predsedništvu, da naznani ta protest ministrskemu predsedniku in predsedniku državne zbornice.
- 3) Ruski narod v Bukovini poziva ruske narodne poslance v Galiciji, da bi se v državnem zboru na Du-

naju zavzemali tudi za kulturne potrebe in narodne pravice bukovinskih Rusov, ki nimajo zaupanja v poslance, ki se prištevajo h takozvani frakciji Rusinov ali Ukrajincev.

4) Ruski narod v Bukovini pozivlja poslance Spennula v dunajskem državnem zboru, da izstopi iz rusinskega kluba in vstopi v ruski klub, ako pa tega ne stori, da odloži mandat.

Razmerje med Rusi in Rusini nastaja torej vedno bolj napeto in zna imeti še zle posledice, ako se pravčasno rusko-rusinski spor ne razreši povojno.

Sestanka vladarjev.

Angleški kralj Edvard se je podal na potovanje v srednjo Evropo in ostane nekaj časa v Karlovi varih. Grede je obiskal v sredo nemškega cesarja Viljema, ki mu je priredil sijajen sprejem. Informirani krogi trde, da sta se vladarja prav srčno pozdravila in da vlada med obema državama najlepše sporazumljenje. Kralj Edvard se je hitro poslovil od svojega sorodnika in se odpeljal proti Išli na obisk našega cesarja. Bil je povsod prisrčno sprejet in monarha sta se prijateljsko pozdravila.

Obisk je tudi važnega političnega pomena, ker se razpravlja macedonsko, maroško in turško vprašanje. Med obema, Avstrijo in Angleško, vladajo kakor sta konstatirala angleški državni tajnik in naš zunanji minister, najboljši odnosi, ki postajajo že tradicionalni. Sestanek bo gotovo važnega pomena glede nadaljne avstrijske politike na Balkanu, ker želi Angleška, da se tam čim prej uvedejo potrebne reforme.

Minister zunanjih zadev baron Aehrenthal prispel je v sredo zvečer v Ischl, da prisostvuje pri posetu angleškega kralja, našemu cesarju. V četrtek ga je sprejel angleški kralj Edvard v avdijenci, cesar Franc Jožef pa se je na kolodvoru v Gmundnu dalj časa pogovarjal z angleškim podtajnikom Hardinge. Aehrenthal in Hardinge sta konferirala medseboj poldrugo uro. Dogovorila sta se baje glede na pravosodno reformo v Makedoniji in podpiranje turške akcije proti bandam. O maroški zadevi se niso vršili obvezni dogovori, pač pa se je konstatiralo, da se Angleška, Avstrija in Nemčija popolnoma strinjajo v tem, da imata pacifikacijo v Maroku izvršiti zgolj Francija in Španija brez vmešavanja katerekoli velesile.

Angleški kralj odpotoval je iz Ischla včeraj dopoldne. Na kolodvoru sta se cesar in kralj presrečno poslovila. Občinstva je bilo vkljub silnemu dežju zbrano veliko število in je odhajajočega kralja burno pozdravljalo.

Mirovna konferenca.

Dolgo časa že zborujejo delegati vseh večjih svetovnih držav in se posvetujejo, kako zagotoviti svetovni mir. Najvažnejša vprašanja kakor, razoroževanje, razsodišče, potop pri pomorskih bitkah, bombardiranje itd., o katerih se je stavilo nebroj predlogov in se dolgo časa razpravljalo, še sedaj niso rešena in tudi najbrže ne bodo. Uspehov od mirovne konference, v katero so stavili idealisti toliko nad, ne pričakuje nihče in celo zasedanje in želja po miru je le navidezna. Kdo more še misliti na razoroženje, ko se angleška in ruska pripravljata za zgradbo velikanskega vojnega brodogradilnice, ko se povsod veča in pomnožuje vojaštvo, delajo razni poskusi s topovi, novimi polki in se delajo celo priprave za nov način bojevanja s pomočjo vojaških zrakoplovov. Kdo bo še verjel na nekako višje razsodišče in posredovanje, ko ravno sedaj, ko zaseda mirovna konferenca, traja ljut boj na obali severne Afrike, kjer se hoče Francoska z nasiljem polastiti dežele in zato bombardira primorska mesta. Ali je mogoča mirovna sprava med narodi, ko se celo delegati na mirovni konferenci, ki imajo vsaj nekateri dobro voljo, niti zmehčali niso za deputacijo Koreje, ki je protestovala proti nasilju Japonske, ki si prisvaja celo korejsko cesarstvo. Ne-

znosne razmere se kljub dolgemu zasedanju mirovnega zbora niso prav nič izboljšale, ampak še poslabšale. Nasilje Nemcev proti Poljakom se je poostriilo, Rusi so vedno nepravilnejši proti neruskim narodnostim velikega ruskega carstva, dasi je njihov delegat predsednik mirovne konference. Zaupanja konferenca ne more imeti nikakega več. To vidijo tudi delegati sami in zato si že žele počitnice. Nelidov, predsednik konference je obolev, drugi so izmučeni in utrujeni, tretji zopet žele konca brezuspešnega zborovanja. Kmalu bo torej prišlo poročilo, da se je konferenca zaključila in so se vrnili delegati domov. Položaj pa bo ostal isti, kakor je bil pred zasedanjem mirovne konference.

Maroko.

V maroškem cesarstvu se niso razmere nič izboljšale in položaj je za Evropejce vedno opasen in nevaren. Mesto Casablanca, kjer so se pojavili prvi nemiri je sedaj obkoljeno od evropske vojske in skoro popolnoma razrušeno, ker se je pojavil ljut odpor od strani maroških čet. Zato je bilo francosko vojaštvo prisiljeno mesto bombardirati in nasilno zasesti važnejše točke. Francoski general zahteva sedaj še novih čet, da poveča svojo moč in more tako uspešno nastopiti proti Maroku. Evropske velesile, katere francoska vlada obvešča o vsakem koraku, pazno zasledujejo dogodke na afriškem obrežju in popolnoma soglašajo z nastopom Francije in Španije. Tudi v bodoče bodo pustile Franciji popolnoma svobodno roko, da uredi zaedno s Španijo neznošen položaj, napravi mir in izvede potrebne policijske reforme. Vojska, kakor imenujejo to morenjenje, klanje in bombardiranje, se še vedno nadaljuje in je le še vprašanje časa, kdaj se zopet začne francoska nadvlada nad Maroko.

Dnevne vesti domače.

— Zborovanje Slovenske Sokolske Zveze in izlet Zveze v Domžale. V četrtek je bil redni občni zbor S. S. Z., ki se ga je udeležilo 81 delegatov vseh v Zvezi stojičih sokolskih društev. Po nagovoru staroste dra. Ravniharja so poročali načelnik dr. Murnik o tehničnem delu, tajnik B. Kajzelj ter blagajnik B. Vesel. Poročila so zadevala zlasti udeležbo S. S. Z. na vsesokolskih zletih v Zagrebu in v Pragi. Pri volitvi so bili voljeni: starosta dr. Vladimir Ravnihar 63 glasov, I. podstarosta dr. Otokar Rybač 66 glasov, II. podstarosta dr. Gvidon Sernec 63 glasov, načelnik dr. Viktor Murnik 77 glasov, tajnik Bogumil Kajzelj 63 glasov, blagajnik Rudolf Vesel 66 glasov, zapisnikar Viljem Bukovnik 61 glasov, namestniki Aleksander Kostnapfel, Rajko Boltavzer, Lev Rogelj, pregledovalci računov Julij Novak, Hinko Sax, dr. K. Šavnik. Letni prispevek Zvezi se je določil na 70 vin. od vsakega člana. — Popoldne je Zveza zletela v Domžale. Bilo je nad 300 Sokolov. Razen njih je bilo toliko udeležnikov, da sta odšla dva polna vlaka drug za drugim z ljubljanskega drž. kolodvora. Sokoli so izstopili v Trzinu, kjer jih je imenom Domžalskega Sokola pozdravil starosta Engelman; drugi pozdrav je bil v Trzinu s strani župana in obč. odbora trzinskega ter požarne brambe. Slovenska mladenka je imela lep nagovor, njene tovarišice pa so obdarile Sokole s šopki. Ob tretjem slavlolu v Stobu so Sokole pozdravili gasilci, v Domžalah samih pa ves občinski odbor z županom g. Janežičem na čelu. Na vse pozdrave je odgovarjal starosta dr. Ravnihar. Skozi s slovenskimi trobojnicami bogato okrašene Domžale so korakali Sokoli spremljeni od ljubljanske društvene in od domžalske godbe ter burno pozdravljeni od na tisoče broječega naroda — na ukusno prirejeni in lepo okrašeni telovadni prostor. Javna telovadba je privabila premnogo občinstva, ki je obdajalo telovadišče in ki je burno odobravalo krasno sprovedene vaje. Proste vaje je izvajalo do 100 telovadcev, vaje na orodju pa 9 vrst. Na orodju (drog in bradlja) je zlasti ugajala telovadba uzorne vrste. Mnogo odobranja so žele proste vaje z vsesokolskega zleta v Pragi, ki jih je izvajal ljubljanski Sokol. Po telovadbi, ki je trajala do 1/2 7. ure, zvečer se je v raznih gostilnah razvila neprisiljena domača zabava. Igrale so godbe ter peli pevski zbori („Lira“ iz Kamnika). Ob odhodu obeh vlakov se je na kolodvoru zbrala mnogobrojna množica domačinov, ki so se odhajajočim gostom iskreno zahvaljevali na krasno uspelem izletu.

— Legar je posebno v Ljubljani obudil tudi mnogo praznega strahu, ki pa zopet izvira iz nevednosti občinstva o bistvu in nalezljivosti bolezni. Za malomarnost nasproti tej bolezni in za pretiran strah pred njo, dolžiti je kot edini vzrok nevednost in če bi se javnost na primeren način izdatno poučilo o tej zadevi ne bilo bi niti prvega niti drugega. Znanec se namreč znanca ogiblje in celo na cesti ne upa spregovoriti besedice z njim, če je v njegovem sorodstvu kedo obolev za legarjem. Vojaki napravljajo mnogo nepotrebne skrbi raznim nepoučenim gospodom in pretirano bojazljivim damam, samo da se pokažejo kje v bližini bodisi v hiši ali pa v gostilnah in v drugih javnih lokalih,

„Ne prodajam“ — je kričala baba, a Tone je objemal z obema rokama velik kup mrve in korakal brezbrizno proti cesti.

„Poženiva“ — je rekel, vrgel mrvo na voz in pogljal konje. „To babo sovražim kakor hudiča iz pekla in zato sem ji napravil škodo.“

Vozila sta, baba je v grapi enakomerno kričala, in ko se ni čulo več njeno zmerjanje, sta ustavila konje in jih nakrmila.

Počasi se je delal mrak, po okolici, zlasti po vrhovih Gorjancev, je legala gosta megla, ker je bila v deželi že jesen.

Hlapec Tone je dremal in v polsnu se mu je zdelo, da sta padla z voza oba konjska ogrtača. Oči je odprl malo širše, napol je okrenil glavo, nagnil se zopet naprej in zatisnil vnovič oči.

„Bom že pobral“ — je napol sanjal — „malo se bom še peljal, pa bom stopil doli in bom pobral. Ti... prokleta... baba!“

Ko je že blizu vrha pogledal gospodar po hlapcu, ga ni bilo več na vozu. Sami konji so enakomerno vlekli in vajeti so se vlekli za njimi po cesti. Ustavil je, iskal ga je šel daleč nazaj, gledal je po jarkih, a Toneta ni bilo. V krčmi na vrhu Gorjancev je dobil novega voznika in z njim je dospel drugo jutro srečno do doma.

In tistega dne okrog poldne se je vrnil hlapec Tone, opraskan po rokah in obrazu. In žalostno, skoro na jok se je držal.

„Kje si pa bil? — so ga vprašali.

„Tista hudičeva baba... grda“ — je pravil gospodarju — „ki sem ji mrve ukrad, tista me je vodila celo noč. Tako sva šla kakor veter. Kar naprej in naprej po Gorjancih čez goščavo in grmovje sva šla. Šele ko je udarila ura v zvoniku sv. Jere na vrhu Gorjancev štiri, me je pustila. Čarovnica je, vedel sem, zato sem jo sovražil.“

„Zoperstavil bi se!“ — so pripomnili.

„Ja-a! — Zoperstavil!“ je jezno-žalostno zategnil Tone.

„Kje imaš konjske ogrtače?“ — je vprašal gospodar.

„Zgubil sem jih!“

„Kje, kako?“

„Saj sem videl, ko so padli z voza, pa sem mislil, da se bom še malo peljal. No, potem je prišla pa tista hudičeva baba!“

Gospodar se je jezil in smejal obenem, Tone je pa sedel za mizo kakor spokorjena Magdalena.

treba je samo, da imajo našitke onega vojaškega oddelka, o katerem se je govorilo, da so se v njem pojavili slučajni legarja. — Zato še enkrat opozarjamo občinstvo na to, da se legar širi samo po dotiki, in sicer mora priti kal boleznijo po jedi ali pijači v notranjost človeka. Zato pa že navadna čednost, izdatno umivanje rok in varovanje obleke pred ponesnaženjem varuje celo one osebe pred obolenostjo, ki strežejo bolnikom in ki zato prihajajo z njimi v neposredno dotiko.

— **Kartel pivovaren in gostilničarji.** Govori se, da so napravili pivovarji južne Avstrije med seboj kartel. Največji pivovarji, Dreher, Reininghaus, Goess in tudi že nekatere slovenske tvrdke so že napravili tozadevno pogodbo, le naš slovenski pivovar Auerjevih dedičev se brani in se noče pridružiti ostalim. Na ta način so se leta 1890. brnski pivovarji kartelirali in tudi med dunajskimi pivovarji obstoji kartel. Ta kartel pomenja kar največjo nevarnost za naše gostilničarje. Ti so že zdaj deloma odvisni od pivovarjev. Pivovar navadno napravi gostilničarju ledenico, posodi mu tudi opravo in časih še gotov denar. S tem ima ta popolnoma vezane roke. Če pa pride do kartelne družbe, bodo vsi gostilničarji popolnoma odvisni od pivovarjev — in ti jim bodo diktirali ceno, pa tudi druge pogoje. In ravno spričo tega je skrajna potreba, da se naši gostilničarji še pred nevihto rešijo. Zadruga gostilničarjev je brezdvomno najboljša. Njeno funkcioniranje je izborno. In tudi v tem vprašanju, katerega rešitev je vitalnega pomena za naše gostilničarje, bo morala zadruga nastopiti. Predvsem se bodo morali gostilničarji tudi gospodarsko organizirati. Priporočati bi bilo, da napravijo nekako gostilničarsko denarno zadrugo, da rešijo one gostilničarje, ki so vezani napram pivovarnam. Potem pa naj stopijo v najožjo zvezo s pivovarno Auerjevih dedičev. Pivo, ki ga vari ta pivovarna, je izborno in se prav lahko meri s tujimi. Če bo pa število odjemalcev naraslo, zboljšavalo se bo tudi pivo. Kajti če se gostilničarji ne zvežejo s pivovarjem, ta pač ne bo zdržal konkurence z denarno dobro podprtimi, karteliranimi pivovarji. — Znano je namreč, da se kartel ne straši nobenih sredstev, da uniči konkurenco. In le če bodo gostilničarji sami interesirani, bo ta konkurenčni boj imel uspeh. Ta boj bo pa tudi naroden. Auerjeva pivovarna je slovensko podjetje — in dolžnost vsakega slovenskega gostilničarja je, da podpira slovensko tvrdko. Toda ne le gostilničarji se morajo organizirati za ta boj, ki se bo menda prav kmalu začel — temveč tudi konzumenti. Ti naj zahtevajo edinole pivo nekarteliranega slovenskega pivarja. Kakor čujemo, se bodo v najkrajšem času zbrali naši gostilničarji, da se pogovore o tej stvari. Zagotavljamo jih, da bo javno mnenje vedno in povsod spremljalo to njihovo bojevanje. Torej le pogumno naprej — in morda se nam vsaj deloma posreči, da se otresemo tujčevih verig.

— **Svoji k svojim.** Ta proti vsiljujočemu se Nemštvu naperjeni obrambni klic ima že toliko uspeha, da sili graški „Tagespost“ kri v glavo. Dne 13. t. m. je priobčila pod gorenjim naslovom kratko, a bridko jeremijado, v kateri pozivlje posredno državno pravdnistvo, naj napravi vendar konec bojkotiranju nemških — alias nemčurskih — trgovcev potom slovenskih časnikov. Če smo Slovenci že toliko dosegli, da mora celo „Tagespost“ javkati in obračati se za pomoč na državnega pravdnika, potem tudi ta ne bo mogel dosti več pomagati. Mi pa pozdravljamo iskreno zavedno narodno delo Štajercev in le želimo, da bi tudi pri nas našli obilo posnemovalcev.

— **Glasovi o družbi sv. Cirila in Metoda.** Pod tem naslovom prinaša „Slovenec“ od 14. t. m. članek v katerem navaja tudi nekaj odstavkov iz št. 51. našega lista. „Slovenec“ je prikojil seveda poročilo po svoje, česar bi mu pa še ne zamerili. Toda tudi v citatu ni mogel zatajiti svoje stare narave, in zato navaja neresnico na mestu, kjer je namen le preočivideti in je neprostovoljna napaka izključena. V „Novi Dobi“ glasil se je stavek: „Mogoče je tudi, da je novoizvoljeni odbor vsaj glede kake posamezne osebe boljši, kakor prejšnji.“ „Slovenec“ pa piše: „... slabši, kakor prejšnji.“ — Ali pa je morda „Slovenec“ vse eno, je li kaj boljše ali ali pa slabše?

— **Zahvala.** Povodom XXII. velike skupščine Družbe sv. Cirila in Metoda v Bohinjski Bistrici dne 6. avgusta t. l. javlja podpisano vodstvo svoja hvaležna čutila tem potom vsem, ki so pripomogli na ta ali drugi način do sijajnega uspeha. Imenoma pa se zahvaljuje prečastitemu gospodu župniku Pibru za prireditve božje službe v prijazni župni cerkvi; dičnemu županu g. Arhu ter vrlemu nadučitelju g. Humeku za prijazni pozdrav; dražestni gospici učiteljici Zemljanovi, ki nas je obsula s šopki in cveticami; vsem zavednim bistriškimi občanom za praznični vsprejem; vsem častitim damam in gospodičinam, ki so se trudile s prodajanjem razglednic, nar. kolka in družbenih zaponk; vsem rodoljubnim doposiljateljem poštnih nakaznic in telegramov; vsem častitim zborovalkam in zborovalcem; vsem č. delegatom naših posameznih podružnic; sploh vsem udeležnikom, ki so vsak po svoje sodelovali ob zares slovesnem in prijetnem našem bivanju med č. prebivalci narodne in romantične Bohinjske Bistrice. — **V o d s t v o**

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. L. Svetec l. r., namestnik prvostopnika.

— **Izseljencem v pouk.** Združene države v Ameriki so izdale glede izseljevanja sledeči zakon, ki je v veljavi že od 1. julija 1907: Vsak izseljenec plača 4 dolarje, t. j. 20 kron takse. Dopusčeno naseljevati se ni umobolnim, blaznim in epileptičnim osebam, kakor tudi onim ne, katere so v zadnjih 5. letih enkrat ali sploh kdaj blaznele, nadalje tuberkuloznim osebam, ki imajo ostudne ali nalezljive bolezni, siromakom in navadnim beračem, kakor tudi onim, o katerih je pričakovati, da postanejo javna nadloga in takim, kateri imajo kako pozitivno telesno hibo in o katerih se izreče zdravstvena komisija, da so nezmožni opravljati katerokoli delo. Nadalje onim, ki so bili kaznovani zaradi kakega hudodelstva ali ako se tega sploh pregrešili, osebam, ki žive v poligamiji (mnogoženstvu) in tudi onim, ki se za to sploh izrečejo; anarhistom in osebam, ki so za posilen prevrat vlade v Združenih ali kake druge države sploh, kakor vsakega drugega zakonitega stanja, osebam ki so umorile kakega javnega funkcionarja, kakor tudi onim, ki tak umor zagovarjajo. Nadalje ni dopuščeno naseljevati se ženskam, ki bi se hotele pečati z nenravnostjo kakor tudi osebam, ki bi dovajale ženske v svrhu nenravnosti sploh. Delavcem, ki imajo za tja že kako ustmeno ali pismeno pogodbo za kakršnokoli delo, pa naj si bodo to že izučeni ali navadni delavci, obrtniki ali dninarji, pa tudi takim delavcem, ki so bili v teku enega leta že zaradi enakih pogodb zavrženi, ni dovoljeno se vseliti. Pravtako ni dovoljeno se vseljevati onim osebam, za katere je plačal prevoz kdo drugi, če ti nimajo že prej navedenih zadržkov in naj posredno ali neposredno že za nje plača kaka korporacija, društvo, družba, občina ali država. Otrokom do 16. leta, kateri niso v spremstvu očeta ali matere, je naseljevanje načelno prepovedano in le v izjemnih slučajih more to dovoliti državni tajnik za trgovino in delo. Izučeni delavcem-obrtnikom je naseliti se le takrat dovoljeno, kadar ni v deželi nikakih takih delavcev brez posla. Ta zakon pa ne zadeva, v kolikor se tiče pogodb gledaliških igralcev-umetnikov, predavateljev, pevcev, duhovnikov vseh ver, profesorjev za višje šole in seminarje, kakor tudi ne oseb, ki se hočejo pečati s kako priznano znanstveno stroko in tudi ne oseb, ki bi imele nastopiti službo v zasebni hiši, tudi če imajo že ustmeno ali pismeno pogodbo.

— **Sod se je razpočil.** Dne 13. t. m. je žgal hlapec Ivan Dragar na vrtu hotela „pri južnem kolodvoru“ v Ljubljani 520 litrov držeč vinski sod s špiritom in pri tem veho zaprl. Nakrat se je razpočil sod z velikanskim pokom, in razbite doge so pobile več šip v hotelu. Dragarju se k sreči ni ničesar pripetilo, samo malo prestrašil se je.

— **„Cerku na malem Grad v Kamniku.“** Ta napis se blišči na razglednicah, ki romajo iz Kamnika po svetu na sramoto slovenskemu jeziku. Da je nad tem spakodranim slovenskim napisom tudi neizogibno nemško besedilo, temu se ponižen Slovenec pri svetovnem kopališkem mestu „Stein in Krain“ niti ne čudi. Kamničani, odstranite te sramotne razglednice! Slovenski podjetniki, založite lepe pravilno slovenske razglednice o lepih slovenskih krajih; te naj potem slovensko občinstvo kupuje!

— **Strašna nevihta** s točo in nalivom je v nedeljo razsajala v kamniškem in brdskem okraju. Orkan je ruval iz tal drevesa, metal kakor bilke na tla brzojavne drogeve ter preobračal kozolce in druge gospodarske naprave. Toča je uničila vse poljske pridelke v Podgorju, Šmarci, Volčjem potoku, Račmolu in po krajih proti Brdu. Škoda je ogromna in ubogo prebivalstvo bo potrebovalo nujno izdatne državne podpore. Najhuje je divjal orkan med 8. in 9. uro zvečer. Vse pravkar navedene vasi so bile mahoma pod vodo. V najhuji nevihti so se vračali kamniški ognjegasci, ki so se udeležili neke prireditve v Moravčah, domov proti Kamniku. Prišedši do Volčjega potoka, so konji na cesti bredli vodo o o trebuh. Brzojavno omrežje je v kamniškem okraju večinoma uničeno. Ko so se drugi dan vozili ljudje s kamniškim vlakom, so opazili, da so na več mestih brzojavni drogi izruvani iz tal in da leže brzojavne žice ob progi.

— **Na Mariborskem pokopališču se je ustrelil** na grobu svoje ljubice, ki se je zastrupila in je v nedeljo umrla, 28 let stari posestnikov sin Karel Kremler iz Št. Ilja. Težko ranjenega so prepeljali v bolnišnico.

— **Nesreča pri gradbi turske železnice.** V kamnolomu nad Genkom na Koroškem je pal neki Hrvat dne 9. t. m. 10 metrov globoko tako nesrečno, da je čez nekaj ur umrl v bolnici radi dobljenih poškodb. Ob istem času je v nekem drugem kamnolomu pal tudi neki Hrvat, toda priletel je tako srečno na noge, da se je le malo poškodoval; vendar so morali tudi njega prepeljati v bolnico.

— **Nesreča z vozom.** Ko je peljal v nedeljo dne 11. t. m. France Bizjak iz Zg. Polja s konjem posestnika Matevža Kobala na kolodvor v Ajdovščino, se mu je med potjo konj splasil in voz je treščil s tako silo ob obeestni kamen, da je Bizjak padel iz voza v cestni jarek, kamen se je izruval in voz popolnoma strl. Izdrti obeestni kamen je pri tem priletel Bizjaku tako nesrečno na prsi, da mu jih je strl. Bizjak je na mestu umrl.

— **Goriške novice.** Gorica je glede vode ravnotako na slabem kakor Ljubljana. Vendar smo pri nas vsaj toliko na boljem, da se ne zapre vode že po par dneh suše po privatnih hišah, po javnih vodnjakih pa zvečer ob desetih. Pred kratkim so pridobili še dva kronberska studenca, vode pa vzlic temu ni. „Soča“ se zahvaljuje mestnim očetom goriškim, da tako skrbje, da se ne vtihotapi legar v mesto. — Levišček Janez in njegova žena iz Rive Piazzetta št. 11 v Gorici sta šla minolo soboto na božjo pot v Avče. Ko sta bila odsotna, je pričelo goreti v njihovem stanovanju in pogorelo je nekaj pohištva in drv v kuhinji. Škoda je neznatna. Levišček je zavarovan. — Poldrugo leto stari Izidor Klančič je padel nad Hedžet-Koritnikovo prodajalno v Šolski ulici v Gorici iz tretjega nadstropja. K sreči pa je priletel na platno nad prodajalnico, katero je predrl, in se ranil samo na čelu in levem kolenu. Prepeljali so ga v bolnišnico. — 17 mesečnega Viktorja Primčiča je povozil v Gorici v Židovski ulici izvošček Grusovin. Izvoščeka, ki je povozil otroka do mrtvega, ne zadene nobena krivda. — V goriški okolici in na Krasu vlada strahovita vročina. Toplomer kaže 40 °C v senci. Že skoro mesec dni ni bilo dežja in suša je uničila že veliko poljskih pridelkov. Polja in travniki so kakor požgani in tudi vinska trgatav bo slaba, če ne bo v kratkem dežja, čeprav je letos obetala biti bogata, kakor še nikoli.

— **Tržaške novice.** Stolar Anton Bregant iz Marijana na Goriškem je dne 13. t. m. kupoval v Trstu pri „rudnem mostu“ melone. Ker mu je bilo vroče, je med tem časom, ko je kupoval melone, ssel svojo suknjo in jo položil na neko barko. Ko si je nabral buč, je oblekel zopet svojo suknjo in hotel plačati buče. Ko je posegel v žep po listnico, je opazil, da mu je izginila, ž njo pa tudi 60 K katere je imel v njej. — Težak Ivan Bizjak je dne 12. t. m. ponoči pijan zaspal v ulici Torquato Tasso. To priložnost sta hotela porabiti dva tatiča in ga hotela okraštiti, kar se jima pa ni posrečilo, ker ju je v trenutku poskušene tatvine prijel redar in odvedel na policijo. — Trstu ne manjka dosti, da postane avstrijska kalabrija. Pri belem dnevu, ob polu desetih dopoldne, sta napadla dne 14. t. m. dva roparja 14 letnega Ljudevita Renčnika, vajenca pri mesarju Ivanu Otoničarju na cesti v Koloniji in mu pobrala denar 7 K, grozeč mu, da ga vržeta v potok, če ne molči, in nato izginila v gošči. Z veseljem se mora konstatirati, da se je to pot policiji posrečilo dobiti roparja v osehah Anton Bon iz Trsta in Natala Skerl iz Kjadina; razen tega so zaprli tudi Rozo Toniati iz Vidma, ki je med tem, ko sta imenovana ropala Renčina, držala v goščavi obleko, v katero sta se roparja preoblekla in odnesla njihovo prejšnjo obleko domov. — 23 letni mehanik Gino Ugolini iz Vidma v Italiji je imel v ulici del Canape skupno stanovanje z neko Katarino S. Ko je te dni prišel od dela domov, ni bilo več ljubeznive Katarine, pa tudi ne več pohištva, ki je bilo vredno 400 K. — Dijaku Arnoldu Vesteinu je dne 14. t. m. popoldne 18 letni težak Ivan B. iztrgal žepno uro z verižico vred v skupni vrednosti 26 K. Pri tem pa je imel smolo, ker je isti trenutek prišel mimo stražnik, ki ga je takoj aretoval.

Tuje.

* **Boj med kmeti in žandarji.** V vasi Kale v Dalmaciji je neki kmet hotel razorožiti nekega orožnika. Neki drug orožnik je pritekel prvemu na pomoč in kmetu z bajonetom prepral trebuh. Ko je kmetov oče, 80 leten starček, skočil svojemu sinu na pomoč, je orožnik tudi njega smrtno ranil. Sin je umrl na potu v bolnišnico. Kmetje so hoteli maščevati svoja rojaka in pri novem spopadu z orožniki je bilo ranjenih osem kmetov.

* **Kako delajo Nemci na Češkem.** V Kopištih pri Mostu na Češkem so Čehi po dolgoletnem boju zmagali pri zadnjih občinskih volitvah v III. razredu. Da bi Nemci za večne čase odstranili „češko nevarnost“ so kupili 800 kvadratnih sežnjev zemlje za 5600 K, katero so razdelili na 309 delov ter vknjižili na vsakega teh koščkov po enega Nemca, ki je s tem pridobil v občini volilno pravico. Notarsko delo, kolki, prepisne takse itd. je stalo za vse te pogodbe okoli 4500 K, tako da so si Nemci pridobili za 10.000 K — 309 novih volilcev ter si tako za večno osigurali večino v II. razredu. Ta dogodek zopet jasno priča, kako neobhodno potrebno je že, da se upelje tudi za občinske volitve splošna in enaka volilna pravica. Ta potrebna in pravična reforma občinskega volilnega reda bode na mah napravila konec takim ekscesom naravnost blazne narodne pretiranosti.

* **Ravnajte varno s puškami.** V občini Merkušici na Hrvatskem je kovaški vajenec Dobor v kovačnici našel puško ter začel poizkušati, če je nabasana. Napel je petelina, a ta se je sprožil, naboj se je vnel in krogla je zadela v glavo dveletno hčerko nekega kočijaža. Otrok je bil na mestu mrtev.

* **Zadrski Lahoni** nadaljujejo svoje napade na Hrvate, zlasti na vojake. Zadnji ponedeljek je bilo na bregu Nove Obale nekaj vojakov, da se poslove od tovarišev, ki so odhajali z ladjo. Vojaki na morju so zapeli, zadrška mularija pa je padla po vojakihi, da so se morali braniti z bajoneti. Posegla je končno vmes policija in aretirala —

vojake. Vrhutega cela organizovana četa mularije čečka po stenah zadrskih hiš razne Hrvate žaleče besede, ponoči pa pileplja ravno take lepake.

* **Rodbinska drama.** Trgovski potnik Kugler v Budimpešti je proti svoji ženi vložil tožbo za ločitev zakona in jo ovadil radi detomora. Kuglerjeva soproga, s katero se je poročil pred šestimi leti, je tako zapravljala, da je trgovina njenega soproga prišla popolnoma na nič. Pri sebi sta imela tudi trinajstletno rejenko Tantagel iz Gmundna, ki pa jo je Kugler vedno tepla. Nekega dne pa ja deklica povedala sosedu, da je v podstrešju v nekem starem kovčegu spravljeno truplo mladega otroka. Kugler je takoj, ko mu je to prišlo na uho, vprašal svojo ženo, odkod je prišlo truplo v kovčeg; ona se je izgovarjala s tem, da ji je izročila kovčeg služkinja, ki je pred šestimi leti služila pri njenem očetu. Kaj pa da je v njem, ni vedela in je šele kasneje prišla na sled truplu. Postrani pa mu je dala razumeti, da bi bilo najbolje, ako bi se kovčeg skrivaj odstranil. Kuglerju se je obnašanje žene zdelo sumljivo, zato je začel poizvedovati ter preiskovati in dobivši dovolj dokazov za to, da je dete umorila njegova soproga, napravil je ovadbo na policijo, ki je zadevo izročila državnemu pravdnistvu.

* **Cigane,** ki so zadnje čase po Ogrskem prav brezskrbno in predrzno kradli in ropali, hoče ogrska vlada prisiliti, da se stalno naselijo v enem kraju in si z delom prislužijo življenje. Če se pomisli, da je sedaj na Ogrskem in Hrvaškem približno 6000 ciganov, ki se klatijo okoli, bo treba pač precejšnjega in vztrajnega dela varnostnih organov, da se jim bo posrečilo to potujočo druhal ukrotiti, oz. omejiti njih nagon do klateštva.

* **Madjarski sovinitizem.** Okrajni predstojnik v Miavi na Ogrskem je obsodil tri slovaške učitelje na 15 dni zapora in 200 K globe, ker so v šolah razobesili zastave v slovanskih barvah. Obsojeni učitelji so se pritožili pri velikem županu, toda ta je pritožbo odbil z motivacijo, da imajo na Ogrskem samo Hrvatje pravico rabiti svoje zastave. Učitelji so rekurirali na ministrstvo za notranje stvari.

* **Eksplodizija dinamitne tvornice.** V četrtek, 15. t. m. v jutro se je v Dömitzu na Meklenburškem v tvornici dinamita dogodila velika eksplozija. Vnele so se oljne shrambe in z velikim pokanjem zletela je, ko se je eksplozija še večkrat ponovila, cela tvornica v zrak. Po celem mestu so razbite vse šipe. Tvornično ravnateljstvo opominja ljudi, naj zapuste stanovanja, ker še nadaljne eksplozije niso izključene. Do sedaj se je prijavilo že nad 80 ranjenih, koliko je ubitih še ni znano.

* **Madjarska svoboda.** V Jablonki na Ogrskem ustanovil je državni poslanec Franc Skičak „ljudsko banko“, delniško družbo. Ker sodnija ni hotela te trdke protokolirati, sklical je nov občni zbor. Okrajni sodnik je ta občni zbor dal z oboroženo silo pregnati, ker so bili baje navzoči tudi tuji državljani. — Iz Požuna se poroča, da je škof Rajner pozval župnika Josipa Zadovskega, kateri je ud slovaške narodne stranke ter zvest pristaš poslanca Jurige, da mora v teku šestih mesecev zapustiti svojo župnijo, ker ga sicer odstavi. Slovaški časopisi pozivljejo vse Slovake, da se pritožijo pri kardinalu-nadškofu. Isti škof prestavlja vobče vse slovaško čuteče duhovnike iz njihovega ozemlja v popolnoma madjarske kraje, ter izkorišča svojo cerkveno oblast v zatiranje Slovakov.

* **Stavka telegrafskih uradnikov.** Kakor znano, je v Severni Ameriki vse telegrafsko in telefonsko omrežje v rokah privatnikov. Dve družbi sta prepregli ves ta ogromen teritorij z žicami in sedaj se je dogodilo, da so začeli stavkati uradniki družbe Western Union, ki razpolaga z dvema tretjinama vseh telegrafskih žic. Povod stavki je dal odpust enega neposlušnega uradnika, nakar je lokalna zveza odgovorila s stavko. Ker je družba skušala stavkujoče uradnike nadomestiti z ljudmi, kateri ne pripadajo nobeni zvezi, sklenili so vsi v telegrafski zvezi združeni uradniki stavkati in ako se v torek ne ugotovi njihovim zahtevam, doživeli bodemo stavko najdalekosežnejšega pomena. V Ameriki obstoje namreč podjetja, katera smejo svoje delavce izbirati le med organizovanimi delavci in druga zopet med neorganizovanimi. Med obema vlada napeto razmerje, ker organizovano delavstvo stremi za tem, da bi se vse delavske silo zajemale iz njegove sredine. Ker so, kakor omenjeno, telegrafjska podjetja v rokah privatnikov, kateri samostalno in pretirano visoko nastavljajo telegrafjske tarife, imajo v tem slučaju stavkujoči uradniki na svoji strani tudi širje občinstvo, ki jim daje v tem boju moralno oporo. Družba Western Union sicer izjavlja, da se več uradnikov ponuja v službo kot se jih more sprejeti, vendar pravijo najnovejše vesti iz Čikage, da se proglasi takoj stavka vseh telegrafistov Kanade in Severne Amerike. — Telegrafisti kakor telegrafjske družbe vztrajajo pri svojih zahtevah, jedni in drugi trde, da se ne njihovo stanje zboljšalo. Telegrafisti pravijo, da se vedno več zavodov pridružuje stavki, družbe nasproti trde, da se vedno ponuja toliko delavskih moči, kolikor se jih rabi. Telegrafjska zveza z Japanom je popolnoma pretrgana, in — komunique avstrijske vlade opozarja, da se radi stavke sprejemajo brzojavni v Severno Ameriko brez vsake odgovornosti. Po brzojavnem poročilu z dne 14. t. m. je

društvo „Commercial - Telegraphers - Union“ naznanilo trgovskim komoram in borzam, naj še danes uredi najnujnejše trgovske zadeve, ker se v teku 24-tih ur razširi stavka na vseh progah za komercialno poročevalstvo.

* **Umori v New Yorku** so postali zadnje dni tako pogosti, da so morali mestno policijo pomočiti za celih 1000 mož. V zadnjem času je bila umorjena neka dekla, ki je varovala hišo, katero so roparji potem oropali in končno zapalili. Neznani zločinci so tudi ubili bogatega trgovca A. M. Tylorja.

* **Morski roparji.** V noči od 10. na 11. t. m. je napalo petnajst roparjev ruski parnik „Černomorec“, ko je vozil od Djupskaje v Tuapse. Potniki so bili prisiljeni izročiti jim ves denar in vse dragocenosti; neki potnik, ki se je roparjem ustavljal, je bil ranjen iz revolverja. Vsega skupaj so odnesli roparji 11.500 rubljev, od katerih je bila last potnikov 10.000 rubljev, 1600 pa parnikove blagajne. Razentega so prisilili kapetana, da jih je peljal na suho in da ni ustavil ladje v Snapsu, kakor je bilo prvotno namenjeno, temveč še le v Soči v Kavkazu.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Mirna sodba o zvišanju obrestne mere na londonski borzi in ugodna poročila z New Yorka so uplivala jako ugodno na Dunajski denarni promet. Zato je ostalo zopet dolgo zaželeno zadovoljivo razpoloženje. Posebno ugoden položaj so imele delnice kreditnih bank, državnih in južnih železnic in alpinske. Poslabšale so se le rente in nekatere petrolejske delnice.

Na tržaško borzo so dunajska poročila uplivala ugodno in je imelo zato kupovanje in trgovanje na borzi trdno stališče. Tudi tuje blago se je dobro držalo. Poročila so povsem zadovoljiva.

Zagrebska borza trguje prav dobro. Denarni trg kakor tudi trg z raznimi izdelki in pridelki je v prav dobrem stanju. Nekatere hranilnice kakor hrvatska glavna hranilnica poslujejo in trgujejo izoborno.

Promet s pridelki.

Sedaj enkrat menda pride preobrat v žitnih cenah. Po vseh borzah se opaža nekak čuden položaj glede žitnega trga. Žito, ki se je doslej vedno dražilo in povišalo ceno, je sedaj v nekaki stagnaciji. Dočim je šlo prej korak za korakom naprej, se to sedaj ne more več trditi, ker cene se nikakor ne morejo stalno določiti. Danes je pšenica dražja za kakih 5 v, drugi dan pa javljajo tuja poročila nasprotno.

Sicer so pa žitni trgi dobro obiskani.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiska, 78 do 82 kg K 11-76 do K 12-70; banaška 76 do 79 kg K 11-50 do K 12-20; slovaška 76 do 81 kg K 11-30 do K 11-90; nižeavstrijska in moravska K 11-15 do K 11-50.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 9-10 do K 9-20; peštanska nova 72 do 74 kg K 9-15 do K 9-30; avstrijska 71 do 74 kg K 9-05 do K 9-30; ogrska 72 do 74 kg K 8-90 do K 9-25.

Ječmen K 7-80 do K 9-25.

Koruza, ogrska K 6-82 do K 7-45.

Oves, ogrski srednje vrste K 8-25 do K 8-85; prve vrste K 8-75 do K 8-95.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 57-40 D, K 58— Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 92— D, K 94—. Vedno stalno.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 72-50 do K 73—. Nikake spremembe.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11-50 D, K 12— B. Cene se zadnji teden niso nič spremenile.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0-76 do K 1-60

„ „ zadnje „ 1-36 „ „ 1-76

telečje „ „ 0-92 „ „ 1-70

svinjsko „ „ 1-28 „ „ 1-60

ovčje „ „ 1— „ „ 1-20

Meso je postalo nekoliko dražje.

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 73-50 D, K 74-50 B ab Dunaj.

Slanina, bela z zabojem prompt K 70— D, K 71— B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene zopet vedno iste.

Loj, prompt K 41-50 D, K 42—. B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74— D, K 75— B, kristalni sladkor prompt K 65— D, K 65-50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos navadna K 30-75 do K 41—, bolja K 51— do K 53—.

Sadjerejsko društvo v Radovljici. V Radovljici se je ustanovil odbor za ustanovitev sadjerejskega društva. Je pač skrajni čas, da se začne naš kmet tudi v tej stroki organizirati. Koliko sadja se pri nas pokvari, koliko se ga neekonomično proda. To društvo hoče pa sadje tudi predelovati v mošt itd. Želimo le, da bi se stvar izpeljala popolnoma v modernem zmislu. Dobro bi bilo, da odbor preštudira enake naprave v drugih deželah. Skoraj ravno v istem času se je ustanovilo enako društvo v Rakovniku na Češkem. Začasni predsednik je okrajni predstojnik František Pánek, posestnik v Pavlikovem.

Druga telefonska zveza med Dunajem in Trstom je zagotovljena. Tržaško ravnateljstvo telefonov je že ukrenilo vse potrebno in naročilo tudi potrebni material. Kakor hitro izvrše tovarne naročila, kar se zgodi najbrže v 6 do 8 tednih, se prične z delom, ki bo končano tekem 3 ali 4 tednov.

Preskrbovanje Istrije z vodo. Dunajski inženier K. Schwarz je napravil načrt, s katerim naj se odpomore nedostajanju vode v Istriji. Priporoča, da se napravi v višjih krajih umetni rezervoarji, iz katerih bi tekla voda v nižje kraje. Prvi poskus naj se napravi v zgornjem delu poreškega okraja. Gre se za pitno in nepitno vodo, skupaj v tem delu za poldrugi milijon kubičnih metrov. To prvo podjetje bi stalo 4 milijone kron; iz rezervoarjev bi tekla voda v 250 vodnjakov. Celi proračun za Istrijo znaša 35 mil. kron. Ta projekt hoče financirati neka angleška družba s pomočjo vlade, dežele in občin.

Gospodarski kongres severnih dežel. V začetku meseca julija letošnjega leta se je vršil v Kristijaniji, glavnem mestu norveškega kraljestva tretji gospodarski severni shod. Na tem shodu so bile zastopane vse severne dežele namreč Dansko, Švedsko, Norveško in Finsko. Kongres teh severnih dežel, ki so si sorodne po jeziku, kulturi, podnebnju in vseh ostalih pogojih je gotovo veliko večje važnosti in obrodi lepši sad kakor pa shod najrazličnejših dežel.

V omenjenih deželah cvete in prospeva izoborno združništvo, ki se je tudi na razstavi, ki je bila spojena s shodom, izvrstno reprezentiralo. Shod je bil razdeljen na štiri sekcije. V sročnih sejah pa so se obravnavale sledeče zadeve: Prvi dan je bil posvečen društveni in vzajemni misli v severnih državah. Danski poslanec Blem je govoril o postanku danskega združništva. Leta 1866. je bilo namreč osnovano prvo društvo in leta 1906. je bil že ustanovljen društveni sanatorij. Tajnik Leufven je nato referiral o švedskih nakupnih društvih. Pred l. 1898. je bilo na Švedskem le malo takih društev, l. 1905., pa je že štela „Zveza“ 609 nakupnih društev s 23.000 člani in z letnim prometom 13-5 milijonov mark.

Z njim je poročal Suuronen o razvoju finskega združništva, ki je imelo l. 1906. 1016 raznih društev z 90.000 člani in 38-5 milijonov mark prometa. Mlekarskih društev je na Finskem 266 z 22.000 člani. Dalje ima Finsko še posebno vrsto organizacij namreč 147 takozvanih društvenih blagajn, ki dajejo ceno posojilo kmetom za dobo 5 let. O norveških zadrugah je poročal profesor Herzberg. Mlekarskih društev ima Norveško 850, kontrolnih društev pa 140 z 2400 postajami. Druga seja se je bavila z delavskim vprašanjem. Povdarjala se je posebno potreba zemljo kolonizirati in pomnožiti nedostatno število zemljedeljskega delavstva. V tretji seji pa so se obravnavale razne stvari. Med drugim je predaval nadzornik Uno Brander o kmetijskem šolstvu na Finskem. Kurzi trajajo dve leti, in sicer so praktični in teoretični in se vzdržujejo z velikimi stroški. En dijak stane državo na leto 1200 mark. Kmetje dajejo le vsled velikega pritiska sinove v šolo. Zato hočejo sedaj kmetijske šole reorganizirati in urediti približno tako kakor so urejeni zimski gospodarski tečaji po ostalih kulturnih državah. Shod pač ne bo ostal brez uspeha za zboljšanje gospodarstva severnih narodov.

Koliko se je pridelalo vina v letu 1906., o tem prinaša francoski „Moniteur Vinicole“ statističen pregled. Na vsej zemlji se je pridelalo vina 134,128.908 hektolitrov. Na Francoskem so pridelali več nego tretjino vsega vina, namreč 48 milijonov hektolitrov. Na drugem mestu je Italija z 32 $\frac{1}{2}$ milijoni hektolitrov, teti sledi Španija, ki je pridelala 16,900.000 hektolitrov. Četrto mesto zavzema Alžir z 6,905.720 hektolitrov. Na Portugalskem so pridelali 3,900.000, v Avstriji pa 3,100.000 hektolitrov. Za Avstrijo pride Ogrska z 2,805.000 hektolitri. Na osmem mestu je Rumunsko in Chile, vsaka od teh dveh držav je pridelala 2 $\frac{1}{2}$ milijona hektolitrov. Potem sledi Nemčija z 2,150.000 hektolitri. Od enega do dveh milijonov hektolitrov so pridelale Turčija z otokom Ciprom, Belgija, južno-ameriška republika Argentinija, Združene ameriške države in Švica. Grško z otoki je pridelalo 900.000, Srbija pa 500.000 hektolitrov. V vsej Avstraliji se je pridelalo le 265.000 hektolitrov, skoraj ravnotoliko v Tunisu in Braziliji. Vsled svojega kapskega vina slavni Kapland je pridelal 190.000, Korzika 146.000, Luksemburg pa 120.000 hektolitrov.

Srbski obrtni zakon. Kakor iz Belgrada poročajo, pripravlja ministrstvo za narodno gospodarstvo za jesensko zasedanje skupščine nov obrtni zakonski načrt. Ta zakon bo imel določila o ustanovitvi obrtnih, industrijskih in

trgovskih zbornic. Da se podpira domače obrtništvo, ustanovili bodo v Belemgradu permanenten obrtni muzej. Državna posredovalnica za delavce bo imela nalogo, da skrbi za to, da najde ono veliko število kmetijskih delavcev iz Vzhodne Srbije, ki hodijo vsako leto v Rumunijo iskat dela, doma dela in zaslužka.

Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze-Delitschevih posojilnic. (Dalje.) Naše posojilnice uradujejo in naj bi uradovale izključno le v slovenskem jeziku bodisi pri obče- vanju s strankami ali pri dopisovanju različnim uradom in oblastnjam. S tem dosežemo, da se slovensko uradovanje vedno bolj pospešuje ter da se raba slovenskega jezika čim dalje bolj razširja.

Vrh tega pa so imele in imajo posojilnice, kakoršne so se snovale v poprejšnjih letih še nek drug namen, o katerem bodem govoril tudi pozneje.

Glavni namen posojilnic je torej, kakor smo slišali, posojevanje. Kako pa bi se naj to posojevanje vršilo? Odgovor je pač lahek in tiči že v besedi zadruga — združiti se, z združenjem si medsebojno pomagati. Načelno naj posojujejo posojilnice, zlasti manjše posojilnice, edino le na osebni kredit, in sicer zaradi tega, da se posojiljemalcem stroški kolikor mogoče znižajo. Posojila na vknjižbo naj bi dajale posojilnice le v izrednih slučajih. Posojilnice o katerih bodem govoril pozneje, takozvane Raiffeisenske posojilnice, posojil proti vknjižbi navadno itak dajati ne smejo.

Za posojevanje pa je treba denarja. Tega dobijo posojilnice v deležih, ali kot hranilne vloge, ali v obliki izposojil iz drugih denarnih zavodov; slednja pa naj bi se iskala le v posebnih slučajih, kajti načelo vsake male posojilnice naj bo, zbirati le domač denar, skušati, da ostane isti kolikor mogoče v domačem kraju ter da si zadrugarji pomagajo z lastnimi sredstvi.

Kakšne pa so povečini dosedanje naše posojilnice?

Starejše posojilnice po Spodnjem Štajerskem so osnovane večinoma po uzornih pravilih naše Zveze, katera pravila je sestavil oče slovenskega posojilništva g. M. Vošnjak in katera smo v teku 25 letnega obstanka naše Zveze razmeram in potrebam primerno spremenili in dopolnili. V teh pravilih so spojeni po večini nazori obeh poprej imenovanih nemških strokovnjakov na posojilniškem polju.

In da preidemo na Raiffeisenske posojilnice, o katerih mi je danes pravzaprav razmotrivati, oglejmo si nekoliko njih bistvo, njih ustroj po naslednjem sestavku.

Če pregledamo uzorna pravila naše Zdrugačne Zveze, po katerih so se posojilnice dosedaj ustanovljale, skoro lahko rečemo, da so vse dosedaj obstoječe posojilnice pravzaprav tudi Raiffeisenovke in da dopuščajo ta pravila posojilnicam le v nekaterih točkah bolj proste roke in širši delokrog, to pa iz vzrokov, kakršne bodemo slišali še pozneje, ko bodemo preresetavali posamezne bistvene točke pravil Raiffeisenskih posojilnic na drobno.

Zakon od 1. junija 1889 drž. zak. št. 91, kateri nam je pravzaprav še le ustvaril Raiffeisenske posojilnice, kateri obsega določila, kakoršnim morajo odgovarjati posojilnice te vrste, določa naslednje:

- Zaveza mora biti neomejena.
- Delokrog posojilnice se sme raztezati na gotov okoliš (nekaj občin, župnij, ali eden sodnijski okraj.)
- Visokost deleža ne sme presegati vsote 25 gld. = 50 kron.
- Čisti dobiček vsakega leta se mora dodati rezervnemu fondu.
- Posojila se smejo dajati le zadrugnikom.
- Na menice se ne sme posojevati.
- Visokost obresti za posojila z vsemi postranskimi pristojbinami vred ne sme presegati obrestne mere za hranilne vloge za 1½ %.

Kaj je torej razloček med večino sedaj obstoječih posojilnic in med Raiffeisenskimi posojilnicami, kakršne v novejšem času snujemo in katerih potrebo v sedanjih razmerah naglašamo??

a) Rekel sem, da mora biti zaveza neomejena. Treba nam je sedaj vedeti, kaj je zaveza sploh? Vsak zadrugnik, kateri k zadrugi pristopi, mora podpisati zadrugno pogodbo, t. j. pravila, oziroma pristopnico in mora plačati vsaj eden zadrugni delež. Če ima tedaj posojilnica omejeno zavezo se to pravi, da je ud zavezan za vse zadrugne obveznosti najpoprej s tem celim deležem in postava določa, da je za-

vezan tudi še z enkrat tolikim zneskom, torej z zneskom dvojenega deleža. Pravila pa lahko tudi določajo, da je zavezan zadrugar tudi z večkratnim zneskom deleža, n. pr. s petkratnim. Poznam eno posojilnico, katera ima omejeno zavezo, katere pravila pa določajo, da so zavezani člani poleg z deležem še z 9 kratno visokostjo deleža, torej z zneskom 10 kratnega deleža. Če bi namreč kje, kar pri nas na Slovenskem Bog obvaruj, prišlo do tega, da bi se morala posojilnica razdružiti in bi se pokazale pri razdružbi kake izgube, bi moral za pokritje takih izgub ali obveznosti dati vsak zadrugnik prvič svoj delež in ako bi za pokritje vseh zadrugnih dolžnostij ne zadostovali deleži, bi moral vsak zadrugnik došteti iz svojega še toliko, kolikor je znašal njegov delež, če pravila niso drugače določila, oziroma bi morali došteti vsi zadrugniki brez izjeme enake vsote, katere pa seveda ne bi presežale visokosti njih zaveze. Da se kaj takega ne pripeti, je treba seveda velike previdnosti pri dovoljevanju posojil in umnega gospodarstva od strani načelstva. Če pa ima zadruga neomejeno zavezo, kakoršno predpisuje zakon od 1. junija 1889 Raiffeisenskim posojilnicam, je zavezan vsak zadrugnik posojilnice poleg s svojim deležem tudi še s celim svojim premoženjem za vse obveznosti posojilnice. In s tem je povedano vse, zakaj po nekaterih krajih ni bilo mogoče zjediniti snovateljev posojilnic na neomejeno zavezo.

Z ozirom na zaupanje pa, katero mora uživati vsaka posojilnica brezpogojno je seveda boljše, da ima ista neomejeno zavezo, ker ji ljudstvo rajše zaupa hranilne vloge, za katere dajejo včasih posojilnice, katere imajo neomejeno zavezo več varnosti, kakor marsikatera hranilnica. Ako ima pa posojilnica omejeno zavezo, pridobi posojilnica le ondi kmalu zaupanje občinstva, ako so deleži precej visoki in ako že vsaj nekaj časa dobro napreduje. Visokih deležev pa pri Raiffeisenskih posojilnicah zopet ne maramo. Sicer pa je veliko tudi na tem ležeče, kakšno je načelstvo, kakšno zaupanje isto uživa pri prebivalstvu in ako ono vestno in natančno oskrbuje vse posojilnične posle.

Na vsak način je boljše, da imajo posojilnice neomejeno zavezo in naša Zveza je in bode tudi vedno priporočala le posojilnice z neomejeno zavezo. (Sled.)

Darila:

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani poslali so p. t. gosp. in društva za čas od 1. julija do 31. julija 1907 sledeče doneske: Upravištvo Slov. Naroda 337-93 K; mož. podruž. v Logatecu, 102 K; podruž. Velikovec, 74-80 K; Fr. Zajc v Ljubljani 5 K; Andrej Zaman v Smarjeti, 1-50; Marija Pernat, sv. Lavrencij iz nabiralnika, 14-74 K; „Krznar“, Gradec, 1-05 K; akad. podruž. Gradec, 160 K; I. Lah, učenka sl. dek. šole, 2-20 K; Neimenovani O. M. dar, 1 K; Martin Škerjanc, Harije, 2 K; ženska šenklaško-frančiškanska podruž. v Ljubljani, udnino za 1906, 68 K za 1907 64 K; obresti od naloženega denarja 2-42 K; skupaj 134-42 K; Maks Kovačič gimnazijalec, nabrano vsoto, 11-14 K; J. Švigelj, Selšek, namesto venca f. g. Fr. Werli v Cerknici, 5 K; trgovska obrtna zadruga v Gorici, podporo 100 K; Fr. Pristovšek, Žalec, darilo Čeha Frančiška Balouna v Žalec, 5 K; prireditelji Ciril-Metodovega kresa na svetu g. Fran. Babiča v Ljubljani, 10 K; Leopold Novotny, Dunaj, volilo f. duhovnika Šketa, 196-96 K; podruž. Ljutomer po učitelju Zaherlu nabrano vsoto na gostiji Al. in Cee. Rajha v Litavcevih 14-70 K; podruž. Ljutomer, udnino 100 K; županstvo na Vrhniki letno podporo, 30 K; podruž. Ruše in okolica, 50 K; inženir K. Orel v Ljubljani, 2 K; podruž. Ptuj, po dr. Komljanu članarino in darilo, skupaj 25-75 K; ista iz nabiralnika v narodni čitalnici 31-76 K; Ivan Perdan, Ljubljana, prispevek od užigulie, 1000 K; mestni magistrat v Ljubljani prispevek, 500 K; neimenovan dobrotnik, 100 K; mariborski bogoslovci mesto šopka povodom godovanja ravnatelja dr. Iv. Mikarja, 20 K; Jakob Zalaznik v Ljubljani iz nabiralnika, 40 K; upravištvo „Slovenec“, 5 K; podruž. sv. Jakob v Trstu iz nabiralnika del. konzumnega društva, 19 K in podružnični prispevek 300 K; skupaj 319 K; ženska podruž. šentpeterska v Ljubljani članarino za leto 1907., 221 K; možka podruž. šentpeterska v Ljubljani članarino za l. 1907., 228 K, in ženska in možka podruž. šentpeterska v Ljubljani dohodek veselice dne 7. julija 1907, 701 K; ženska in možka podruž. šentpeterska v Ljubljani, dohodek družb. večera dne 5. maja 1907 50 K; možka podruž. v Rudolfovem in sicer iz nabiralnika Al. Pavlina v Trebnjem, 2-13 iz nabiralnika pri Jakšetu v Kandiji 4-54, stava dr. Žitek-Maselj 2 K; članarina in prispevki 121-33 K; skupaj 130 K; podruž. Kotmaravas na Koroškem, 15 K; možka podružnica v Krškem prispevek, 95-20 K; Anton Kuder, Črnomelj, 1-50 K; podružnica Litija, 67-90 K; upravištvo „Mira“ v Celovcu, 160-70 K; Vinko Engelman, Trst, iz nabiralnika v kavarni „Narodni dom“ v Trstu, 11 K; posojilnica v Slatini na Štajerskem, 38 K; Mimi Tolazzi, Logatec, pokroviteljstvo ženske podruž. v Logatecu, 200 K; Bogatin Mihael, župnik, Veliki Gaber, 3 K; podruž. v Vrtojbi članarino, 25 K; ženska podruž. v Radovljici, 148-70 K; ženska podruž. za bistrski okraj Trnovo članarino in darove, skupaj 110 K; možka podruž. v Ilirski Bistrici, udnino 61 K; upravištvo „Slovenec“, 20 K in 2-20 K; možka podruž. v Celju, članarino 300 K; ženska podruž. v Celju, 300 K; podruž. Beljak, 25 K; družice na novi maši Josip Bizjaka v Žirovnici, nabrale in poslale po dr. Svetini, 72-79 K; Jos.

Vadnjal in Rado Cepič, Zagorje, Notranjsko, nabrala pri novi maši 17 K; podruž. sv. Ivan, Trst, članarino in darove v l. polletju 1907 292 K; podruž. v Polzeli, pribitek veselice, 7-05 K; Anton Mislej, St. Vid, 2 K; upravištvo „Slovenec“, 2-08 K; Adolf Jakobi, Dunaj za cigaretni papir, 119 K; ženska podruž. v Trbovljah, 240 K; možka podruž. v Trbovljah, 218-54 K; ženska in možka podruž. v Mariboru, čisti dobiček veselice dne 7. julija 1907, 1500 K; podruž. Leher pri Ribnici, 16-04 K; Fr. Sal. Gomilšek, St. Peter, nabral na primici J. Pichlerja 22 K; podruž. Pliberk, 45-87 K; ženska podruž. v Krškem, 66-70 K; Minka Watt, učiteljica, dobiček pri prodaji razglednic, 2 K; podruž. v Prvačini, 25 K; upravištvo „Slovenec“, 44 K; Ivan Bonač v Ljubljani, prispevek od družb. svinčnikov 22 K; J. Zemljčič v Ljubljani, 5 K.

Svojo bogato zalogo
VOZOV
novih in že rabljenih priporoča
izdelovatelj vozov
FRAN VISJAN
v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Srajce
raznih vrst in vzorcev (bele, barvaste, nočne itd.), kakor tudi **ovratnike, manšete, kravate, brisače** itd. — Dobiti je najhitreje in najzanesljiveje pri
Jaromiru Hušku v Pragi.
(Jaromir Hušek výroba prádla v Praze, Král. Vinohrady.)
Slovanska in krščanska tvrdka.
Dopisuje se v vseh slovanskih jezikih.

Ustanovljeno 1842. Telefon št. 154.
BRATA EBERL
Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.
Prodajalna: Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.
Delavnica: Igriške ulice 6
Ljubljana.

Prva domača dolenska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.
Straža-Toplice
priporoča
Slivovko navadno K 1— lit. Tropinovec navad. K 1— lit.
" III. " 1-10 " " III. " 1-10 "
" II. " 1-30 " " II. " 1-20 "
" I. " 1-50 " " I. " 1-40 "
Drožnik III. " 1-30 " Brinjevec III. " 1-40 "
" II. " 1-50 " " II. " 1-80 "
" I. " 1-80 " " I. " 2— "
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.
Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica
od K 1-10 do K 1-20 liter.
Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev
od K 1— do K 1-60 liter.
Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1— do K 2— liter
i. t. d., i. t. d.
Odpošila se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno

AVGUST BELLE
Unec pri Rakeku,
prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).
Izdeluje zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!